

Langdistancesvømmere i et menneskehav

Brdr. Olsen-effekt i Thisted anno 1937

Af Flemming Skipper

Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune

"Kammersgaard, Jenny, 1918-1997, dansk svømmer. Jenny Kammersgaard blev kendt, da hun i august 1937 svømmede fra Odden til Grenå. De 42 km blev tilbagelagt på ca. 29 timer. 1938 svømmede hun de 52 km fra Gedser til Warnemünde på 40 timer og 30 min. De svømmede distancer blev på grund af den afdrift, som strømmen gav, vurderet til at være ca. dobbelt så lange og blev betragtet som verdensrekorder for svømmet distance i havvand. Jenny Kammersgaard svømmede endvidere over Den Engelske Kanal i 1950 og 1951".

Den Store Danske Encyklopædi

Jenny Kammersgaard var et naturtalent og havde ikke fået mange timers instruktion, da hun kastede sig ud på de lange distancer. Blandt de mange, der hyldede hende, var den danske kong Christian den 10. og Tysklands rigskansler Adolf Hitler.

Hvem husker ikke den dag, Brdr. Olsen lagde vejen forbi Thisted og Store Torv, der ikke helt kunne leve op til sit navn, men hurtigt blev for lille til at rumme de mange thyboer, der ville hylde grand prix-vinderne og derfor også måtte tage de tilstødende gader og stræder i brug.

Men begivenheder i Thisted med store navne udefra er ikke et moderne fænomen. Det gamle Thisted forstod også at trække folk af huse og ud på gaderne for at hylde dagens nye helte og heltinder. Begivenheder der kunne være iscenesat af de lokale aviser, der skabte deres egne historier, de efterfølgende kunne kalde ind i spalterne. Heri heller ikke så meget nyt under solen, der som oftest skinner fra en skyfri himmel under den slags arrangementer – skal man tro de samme aviser..

Siger navnet Kammersgaard noget ... *Jenny Kammersgaard*? Vi skal tilbage til 1930'erne, da svømmere var de store navne, og hvor Danmark høstede ædelt metal ved de olympiske lege i Berlin. En særlig aura stod der om langdistancesvømmerne, i bogstavelig forstand en særlig glans fra det beskyttende lag, de påførte sig og lod sig fotografere i, inden de kastede sig i de bølger, der altid blev beskrevet som blå og endda på en særlig måde - ud på den lange tur i det halvkolde vand fulgt af ledsagebåd og med flere både omkring fyldt med tilskuere. Bagved lurede usikkerheden - stod svømmeren distancen, blev overmagten, vandet og disse bølger, for stor en modstander? De fleste af disse tilskuere i de spinkle både kunne i sagens natur ikke følge med hele vejen – det drejede sig jo om både 30 og 40 timer. Men denne Jenny Kammersgaard kunne. Time efter time. Dag blev afløst af aften, det blev nat og en ny morgen stod op. Tit i så høj sø, at hun i timevis var næsten under vandet. Uafadeligt svømmede hun – uden at hvile et eneste sekund. Alle, der fulgte hende, havde kun én tanke: Umenneskelighed, og lægen var vel den mest forbavsede. Efter hvad han vidste, skulle hun være død efter 15 timer! Hvad nytte er det så til? Læs videre og få et svar til slut!

Jenny Kammersgaard var en langdistancesvømmer, hvis præstationer bragte hende så langt, at man i dag kan finde hende i Den Store Danske Encyklopædi.

Men 23. august 1937 var den 19-årige Jenny Kammersgaard foreløbigt nået til Thisted på en turné rundt i Danmark med en af landets populære forfattere, Niels Anesen, i spidsen som den praktiske tilrettelægger og dén, der førte hende frem for de mange, der hidtil kun havde læst om langdistancesvømmeren i avisen eller hørt Gunnar NU Hansens medrivende reportager i Statsradiofonien. 41-årige Niels Anesen var husmandssøn fra Vendsyssel, tidligere landarbejder, mejerist og husmand. Han debuterede med en digtsamling i 1928 og blev en af tidens mange bondeforfattere og læst i store oplag. En hverdagens og det jordbundne livs besynger, der var fremmed for det modernes indtog med romaner som *Ved Agerens Ende* (1932) og *Jorden gav* (1934). Han udgav også mere bredt folkelige bøger som *Svømmeturen* –

om Jenny Kammersgaards tur fra Sjællands Odde til Grenå.

Jenny-feberen raser

Det var den konservative avis i Thisted, der havde bragt arrangementet i stand: "Thisted Amtsavis har engageret den berømte svømmerske til en aftenfest på mandag. Hun vil fortælle thyboerne om sin svømning og eventuelt svømme med sin overmand, den lille lomvi", læser man i avisen 18. august. Det lyder spændende. Også dét med lomvien..

"Der går i denne tid en Jenny-feber over landet. Overalt koger begejstringen over den lille kække Horsenspige, der imponerede verden ved at svømme over Kattegat, overalt i Danmark kappes landets store byer om at hædre hende", fortsætter avisen i sin understregning af, at det er noget af et kup at få den ombejlede Jenny til Thisted. " Tysklands hovedstad gav den lille danske pige en strålende modtagelse, Danmarks hovedstad gav den ikke noget efter, i Horsens hædredes hun ved enestående festligheder, og i aftes var Aalborg By ved at ryste i sin grundvold, da hun gæstede den", fortsætter journalist Holger Hebsgaard i amtsavisen. Han har svært ved at få sin egen begejstring over "den celebre begivenhed" under kontrol og armene ned, så han kan komme videre ved skrivemaskinen: "Fra alle kanter strømmer der opfordringer ind til Jenny Kammersgaard om at vise sig, Cirkus Brdr. Schmidt har forgæves tilbudt svømmersken store summer for at optræde, og det synes således kun at skulle blive en forholdsvis lille del af landet, der skulle få fornøjelsen at hylde hende. Men THISTED AMTSAVIS har i dag truffet et arrangement med Jenny, således at også thyboerne kan få lejlighed til at hylde hende".

Kattegatssvømmersken

Jenny Kammersgaard

gæster Thisted.

„THISTED AMTSAVIS“ har indbudt Jenny Kammersgaard til at besøge Thisted. Hun vil komme til Stede sammen med Forfatteren Niels Anesen ved en Folkefest i Strandparken Mandag den 23. August, hvori alle kan deltage.

Læs nærmere hver Dag i Thisted Amtsavis

Thisted Amtsavis stod bag Kammersgaard-arrangementet i 1937 med store reportager i avisen og som her løbeseddel eller plakat, der blev spredt ud over Thy. Mere end tusinde mennesker fulgte opfordringen.

Lomvien og Strandparken

Omtalen fylder det meste af en side i amtsavisen og findes i en af de 50 scrapbøger, som Holger Hebsgaard efterlod og som i dag er blandt kilderne til den lokale historie på Lokalhistorisk Arkiv. På samme side i 1937-scrapbogen er en notits fra en af de københavnske aviser, hvor vi finder opklaringen på det nævnte lomvi-mysterium: "Jenny skal møde sin overmand i Thisted. Jenny Kammersgaard vil på sin tournée gennem Danmark også gæste Thisted, idet Thisted Amtsavis har inviteret svømmersken til en aftenfest i Strandparken (*lå over for Thisted Søbad, red.*). Der vil knytte sig et særligt fornøjeligt moment til dette besøg, idet

Strandparken, der samtidig er zoologisk have, blandt sine indbyggere rummer den lille lomvi, som forleden kom svømmende fra Færøerne til den jyske vestkyst og derved slog Jenny Kammersgaards Kattegat-rekord med 500 km".

Strandparken var både park og zoologisk have og lå over for det nuværende søbad i Thisted, der er anlagt på en del af den gamle park. Tidligere hed den Thykjers Have. Købmand Thykjer, der ejede kalkværket i Torp, foretog med flint og blegler herfra en stor opfyldning i fjorden og anlagde have og opførte en sommervilla. Det var her, tusinde thistedboer i 1937 hylkede Jenny Kammersgaard. Billedet er fra 1930. Kystvejen løber i dag gennem den tidligere park.

Strandparken beskrives som et idyllisk sted – "et skønnere sted kan ikke tænkes til en sådan aftenfest". Kulørte lamper ville lyse mellem træerne, musikken ville tone ud over de mange mennesker, der ville myldre i gangene, og hele tiden ville der ske noget, indtil festen fik et strålende punktum med et stort bål på stranden med både tale og sang. Og måske – *måske* kunne man lokke Jenny Kammersgaard i fjorden sammen med lille lomvi, fugleungen fra Færøerne, overmanden? Muligheden luftes! Under alle omstændigheder: Allerede nu burde alt, hvad der kunne krybe og gå i Thisted og Thy reservere sig denne aften. Det blev en oplevelse – kort og godt. Det understreges af en spaltelang liste over gaver og pengebeløb fra ind- og udland, der er strømmet ind til Jenny Kammersgaard. En feber havde erobret det offentlige rum, ville man sige mange år efter. Og nu i Thisted!

Og selve dagen? Måske skal man begynde med indledningen på reportagen dagen efter i amtsavisen: "Et stort smil – Et strålende smil og en perlerække af hvide tænder – Det var det første indtryk af Jenny Kammersgaard, da hun i går eftermiddags ankom i bil til Thisted. Jenny kom, så og blev set og begejstrede alle ved sin naturlige, friske, indtagende charme, sit jævne, ligefremme væsen". Mens hun om eftermiddagen soled sig på græsplænen i Strandparken, fik hun besøg. 40 badende småpiger fra skolebadehuset i Dragsbæk var svømmet hen til Strandparken

og gået i land og råbte taktfast på Jenny. "Hun kom også ned på stranden, snakkede med pigerne og blev fotograferet midt i den jublende klynge. Derefter sprang alle pigerne i vandet på række og geled, og ude fra det våde element rungede deres glade hurraråb op til svømmersken, der smilende vinkede ud til dem", lyder det til os i dag som et ekko fra gamle dage, der for altid er forbi.

Hemmeligheden

Mere end tusinde mennesker var mødt op til festen om aftenen, hvor borgmesteren, socialdemokraten Chr. Iversen, bød velkommen til Thisted By og takkede Jenny Kammersgaard for den bedrift, hun havde udført ved at svømme over Kattegat og dermed bragt Danmarks navn verden over". Aftenen forløb som bebudet – det blev en stor folkefest. Forfatteren Niels Anesen – manden bag organiseringen af Jenny Kammersgaards svømninger og landsturnéen – løftede lidt af sløret for hemmeligheden bag Jenny Kammersgaards bedrifter og dét greb, de havde fået i befolkningen. De færreste havde jo troet på, at Kattegat-svømningen overhovedet kunne lade sig gøre, og så lykkedes det alligevel: "Hvad nytte er det så til? Spørges der. Jo, det er nu engang således her i livet, at et menneskes indsats er det største af alt og ikke kan sammenlignes med noget. Det er storheden i Jenny Kammersgaards bedrift, at hun havde udholdenhed, mod og vilje nok til at overvinde vanskelighederne. Denne bedrift er en appel til de unge".

Marius Jørgensen, Thisted-atleten med OL-deltagelse i bagagen, vidste, han snakkede om, og han forklarede "begrebet Jenny Kammersgaard" på denne måde: "I en tid som vor, hvor meget virker nedbrydende, skal man med glæde hilse den sunde, opbyggende sport, der skaber målbevidste karakterer og sej udholdenhed. Jennys vilje til at overvinde sig selv er et eksempel til efterfølgelse".

Men der blev ikke noget ud af den svømmeopvisning, som amtsavisen havde stillet i udsigt. Så den lille lomvi, fugleungen fra Færøerne, fik lov at blive, hvor den var i Strandparken.

Amtsavisens Vilhelm Ravnemose forsøgte sig, da han fra scenen interviewede Jenny Kammersgaard. Men hun havde slet ikke taget badedragten med til Thisted! Og i øvrigt brød hun sig ikke om at gå i vandet. Det var værre. Det krævede ligesom en forklaring af langdistancesvømmeren: "Når man kun går i engang imellem, så bliver jeg der jo gerne i flere timer, og så har jeg ikke lyst til at bade daglig". Hendes fremtidsplaner gik ud på at blive svømmelærerinde. "Så bliver De da nødt til at gå i vandet?", forsøgte Ravnemose sig endnu engang. "Nej, det behøver jeg da ikke. Jeg kan da undervise oppe fra broen! Jeg skal jo blot lære de andre at svømme".

Længere er historien ikke her. Amtsavisen kunne blive ved dengang i slutningen af august 1937 og gjorde det også over flere sider, for det var en begivenhed, der var kommet til byen ikke mindst ved avisens egen

foranstaltning, og det var noget, alle i Thisted kunne samles om. Det var noget andet end de beretninger sydfra, der så småt var begyndt at trække mørke skyer hen over avisens andre sider.